
NAJ NAS PRERASTEJU TRAVE

Melita Runje (1925. – 1984.)

Budeme tihi

Puščajmo naj nas prerasteju trave.
Naj nas prerasteju z vurami
v terih se več nikaj nemre pripetiti.
Bumo prijateli z mravimi!
Povejmo jim brez skrbi naše misli
gladne nekšne zmišlene slobode.

Naj ih oni prepelaju stezami
na terih se nigda več
nekaj hudega nemre pripetiti.
Budeme tihi!
Pomirime se z kamjenjem!
i vse bu tak čist jednostavno...
vteklo se vu male stvari
za dugo.

Nišče me ni briga!

Pak nek – listje pojde niz šume,
Pak nek – planine se respredeju vu klance.
Nek se si puti sprelomiju vu vetre
Vsa morja presahnu vu mrtve vode
I vsi oblaki strdnu vu spomenike

Pak nek...

Ja ze svojemi nokti rastem do svojih ran
Ja bum svojim nožem rezala kruh svoj
I delila srce svoje.

Leta

Bežiju leta.
Jeno za drugim tak fletno zgine -
A zakaj - vukam - i kam?
Vre negda se samo v te mrzline
Zagubljeni smeh povrne
I dobra reč pobere
Kak življenje droptine.

Nebe se črni

Nebe se črni...
 Naj se črni -
 same kad ne grmi!
Pomale več grmi...
 Naj grmi -
 same kad ne puca....
Bormeš već i puca...
 Naj puca -
 same kad ne vudira!
Vudira, vudira...
 Naj vudira -
 same kad se ne vmira!
Ti slepak! Em se vmira...
 Naj se vmira -
 bar bu jenput mira!
Ti bedak! Kakvega mira?
 Si vezda šumak!
 Ne bu već koga
 gdo bi mogle vmreti.
 Bu božji mir...
 Već ne bu kaj
 za fkrasti i zeti.
 Pod pepelom, pod zemljom
 če i ne buju šteli -
 buju se vsi rada imeli.

Mejaš

Kam peju?
Kam peju
Pepek, Ivek, Jandraš?
Tam kam je prešiel Tomaš?
Peju -
peju peneze
donesti,
staru hižu
rastepsti,
ženu
stirati,
curu
iskati,
decu
zabiti,
žulje
zapiti -
gospon
postati.
A potlem?
Potlem
v rakiju
zlesti,
grunt
potepsti,
pri tujem ognju
zepsti.
Bogi Tomaš!
Ostal je
mejaš -
ni gospon
ni pajdaš.
Kam peju?
Kam peju
Pepek,
Ivek,
Jandraš?

Gdo sem...

Jen kaput
Jen šklrak
Jedna rubača
Jedne cipule
Pa kaj!

Morti bu bila noć
morti jutre
morti bu baš rojena
jesenska večer
gda buju moje ruke štele
- a ne buju više mogle –
pisati popevke.
A reči – reči bez ruk
je zvehnuto listje.

Ar znate kak su grane betežne
gda listje vehne?

Naj se razme

Najte čakati
kajti bi slive prek dvorišča
hodile.
Oskoruši ne buju za dvori bežali.
Ruške ne buju poldan zvonile.
Najte čakati
kajti bi se železo vu trešče
cepalo.
Cajti ne buju tamjane kadili.
Vsako križanje bu dalše regetalo.
Škrljaki ne buju kikle postali.
Drevje bu navek drevje ostalo
i noži buju navek z reči šepetali.

Najte čakati
kajti buju grobi pred vami režali!

Najkreativnijim dijelom njena stvaralaštva Skok je prepoznao onaj vezan uz zagrebačke motive,² ali i socijalne preokupacije (*Nekšni cvetek, Mejaš*). Jedno je od prepoznatljivih obilježja ove lirike ležeran stih govorne intonacije. Na razini ugođaja to je pjesništvo obilježeno natopljenošću melankolijom te Skok Melitu Runje označuje kao pjesnikinju „izgubljene radosti i sreće, potamnjenih zvijezda i pokošenih ljeta“, a motivski i poetički pjesnikinjom „manje-više već opjevanih motiva koji otkrivaju u dovoljnoj mjeri autora, ali ne otkrivaju i pjesništvo, jer ono je uvijek otkriće nepoznatoga u poznatome„. Motivski njeno je pjevanje dvojako: jedan sloj je „okrenutost prošlosti, prostorima djetinjstva i mladosti, trenucima kobnih sudara jave i sna, slamanju iluzija“, ali razvidan je i „humanistički program, rezultat pomirenja sa životom /.../ otpor svemu što se nadvilo poput more nad pjesnikovom sudbinom“. Posebno su zanimljivi, doduše rijetki, ali tim dojmljiviji, kerempuhovski akordi (*Gdo sem?*). Premda je to „pjesništvo koje nije ni tematski ni jezično izdiferencirano“, u nekim momentima ostvaruje profinjene emotivne i svjetonazorne akcente rečene odmjerenom i dobro odvađenom osobnom frazom koja dotiče zamjetne kvalitetne domete tovrnene aktualne kajkavske lirike (*Budeme tihi*).

U sretnim slučajevima Melita Runje lucidno opaža zanimljiv detalj i oblikuje inventivnu sliku, ali nerijetko se oslanja na prepoznatljivu, već ispisanu retoriku te svoje zamjedbe ne uspijeva izdignuti na razinu univerzalnog. Klasifikacijski motreno, Melita Runje pripada tradiciji okrenutoj struji kajkavske poezije sredine 20. st., koju Fišer naziva „semantičkim shematizmom“ i pod tom oznakom podrazumijeva „takav tip pjesničkog jezika koji u sebi evoluirala temeljna jednosmjerno posredovana značenja (riječi i sintagmi) i kontekstualno-konotativne obrasce (sheme) najavljene ili već ostvarene u međuratnoj kajkavskoj lirici“.³ Taj model, prema Fišeru, karakterizira i tradicionalistički pjesnički diskurs: „prevlast deskripcije nad ekspresijom, zatim variranje tradicionalnih motiva tzv. socijalne i pejzažne lirike, prepoznatljivih ‘lirskih ugođaja’ i refleksivnosti konvencionalne provenijencije (po poznatim metaforičkim ‘formulama’)“.⁴

Emilija Kovač

[Izbor iz poezije M. Runje (E. Kovač i B. Pažur), izvori: Antologija novije kajkavske lirike (*prir.* M. Kuzmanović), Zagreb; *Ogenj reči* – Antologija hrvatskoga kajkavskoga pjesništva, Kaj, XIX (1986.) 4-6 (*prir.* J. Skok)]

² KAJ III/1970, br. 11.

³ Mario Kolar, Između tradicije i subverzije: Časopis Kaj i kajkavska postmoderna, FF Zagreb, Periodica Croatica, Zagreb 2015.; „Središnja (časopisna) kajkavska tribina“, 138.

⁴ Ernest Fišer, Dekantacija kajkaviana: Rasprave i kritike o hrvatskom poslijeratnom kajkavskom pjesništvu, Osijek, Revija, 1981., 32.